

УДК 070.431(73):316.774(477)

DOI:

Сергій Гончарук, кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедри тележурналістики та майстерності актора факультету кіно і телебачення
Київського національного університету культури і мистецтв

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВПЛИВУ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ НОВИННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МЕДІАПРОСТІР

У статті проводиться аналіз методів впливу американської моделі новинної журналістики на український медіапростір, який характеризується синтезом технік, що визначаються певною моделлю комунікації. Виявлено, що досліджене питання набуває актуальності щодо створення і підтримання позитивного іміджу держави на міжнародній арені. Проведено аналіз моніторингу, який дав змогу порівняти результати і сформулювати загальні висновки нашого дослідження. Можна відзначити актуальність цієї проблематики, яка на інструментальному рівні відображає дійсність, втім у своєму арсеналі спроможна не лише інформувати, а й маніпулювати суспільною думкою, спрощувати порядок денний новин що у підсумку дає змогу говорити про співіснування американської і вітчизняної традиційної моделей.

Ключові слова: журналістика; медіапростір; аналіз; модель; інформація.

Лит. 5.

Serhiy Honcharyk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Television Journalism and Acting Department, Faculty of Film and Television
Kyiv National University of Culture and Arts

ANALYSIS OF METHODS OF INFLUENCE OF THE AMERICAN MODEL OF NEWS JOURNALISM ON THE UKRAINIAN MEDIA SPACE

The article analyzes the methods of influencing the American model of news journalism on the Ukrainian media space, which is characterized by the synthesis of techniques determined by a certain model of communication. It was discovered that the investigated issue became relevant to creating and maintaining a positive image of the state on the international scene. A monitoring analysis was conducted that allowed comparing the results and formulating the general conclusions of our study. It was determined that according to the monitoring of journalistic standards carried out by the public organization "Institute of Mass Information", the level of observance of the basic standards does not cross the critical mark, but by many indicators is not high enough. Synthesis of the American news model and traditional Ukrainian involves presenting the actual material in an analytical or journalistic work. The above factors change the traditional system of Ukrainian news journalism, affecting its constituent components, and create a multimedia environment. The main prospects for its development are precisely the correct and balanced combination of Western and Ukrainian models, when the changes in news journalism will deal not only with the technological aspect of the journalist's activity but also with the traditional professional background. It is possible to note the relevance of this issue, which reflects the reality on the instrumental level, but in its arsenal it is possible not only to inform but also to manipulate public opinion, to simplify the agenda of news, which eventually allows us to speak about the coexistence of American and domestic traditional models.

Keywords: journalism; media space; an analysis; a model; information.

Постановка проблеми. Сучасні умови інформаційного простору потребують необхідності підтримання міжнародного позитивного іміджу України як країни, яка бореться за європейські цінності та демократію. У той же час, аналіз зарубіжних ЗМІ показує, що цікавість до України та подій, які відбуваються у країні, не є рівномірним, тому нехтування інформаційною складовою підтримки іміджу може розцінюватися, як недалекоглядність щодо створення і підтримання позитивного іміджу держави на міжнародній арені. Власне, методологія дослідження впливу американської моделі новинної журналістики на український медіапростір характеризується синтезом технік, які

можна обґрунтувати взаємозамінністю традиційних об'єктів медіа-досліджень, що визначаються моделлю комунікації Гарольда Ласвелла [5, 37]: автор (ініціатор) – повідомлення – посередник (медіатор) – сприймач.

Так, наше дослідження буде спрямовано на синтез та поєднання методів моніторингу, контент-аналізу та компаративного аналізу, що і становить мету нашого дослідження, а саме: компаративний аналіз дасть змогу порівняти результати і сформулювати загальні висновки. Слід зауважити, що метод моніторингу, як метод вивчення складних різномірних систем передбачає:

- цілеспрямоване тривале спостереження за

характеристиками системи (об'єкта моніторингу);

- якісний та кількісний аналіз (оцінювання) цих характеристик, зокрема визначення змін у часі кожної конкретної характеристики;

- прогнозування змін у системі в цілому [2, 11].

Отже, моніторингова система дасть можливість показати зріз явища, процесу, розвитку, зміни [3, 56].

Слід сказати, що контент-аналіз, як загальна методологія вивчення текстів виникла у 1943 році завдяки американським вченим Г. Ласуелу і Н. Лейтису. У ході нашого дослідження було проведено документалістичний контент-аналіз, який досліджує інформаційні характеристики мови та повідомлення. Документалістичний контент-аналіз пов'язаний із своєрідними характеристиками тексту: його компактністю, інформаційною щільністю, проточністю, аспектною. Аналіз цих характеристик у системі і передбачає здійснення контент-аналізу даного виду.

Слід зауважити, що у наш час багато дослідників говорять про феномен внутрішньої диференціації всієї спільності повідомлень, що циркулюють у суспільстві. Їхня неоднорідність задається існуючим розмаїттям жанрів. Жанри однаковою мірою визначаються виробниками і споживачами медіа-контенту, вони ідентифікуються формою, функцією і змістом, стандартизують текстові форми, сприяють їхньому розвитку, а також виявляють собою допоміжні методи створення й інтерпретації тексту, керуючись власною логікою, формами і мовою, у той же час, вони зовсім не рівноправні. У їхній сукупності чітко виділяється деяке "жанрове ядро", безумовний лідер і доміант. Таким жанром є "новини", структура яких детально розглядалася Т. А. Ван Дейком.

Також, необхідно уточнити дуже популярну серед дослідників, але прийняту, фактично, без обговорення, тезу про відповідність структури новин ментальній структурі їхніх споживачів. Особливо часто до неї апелюють, коли говорять про спрощення змісту новин сучасними ЗМІ. Подібне спрощення виправдується "простими" ментальними структурами споживачів інформації. У противагу цьому можна припустити, що в аналізі інформаційних продуктів і способів їхньої трансляції на аудиторію доцільно виходити з представлення про існування як актуальних, так і латентних, що не проявилися ще ментальних структур членів потенційної аудиторії медіа. Отже, який би поступальним не був процес формування національних медіа й упорядкування ними

національного інформаційного простору, але він значно випередив процес теоретичного й емпіричного спостереження за тим, як здійснюється становлення інституту ЗМІ. У силу різних причин, але саме телебачення, а не газети і радіо виступає сьогодні основним дизайнером національного інформаційного простору. Власне, вітчизняна соціологія масових комунікацій дуже мало може повідомити емпірично достовірних знань про структуру і зміст інформаційних потоків, про те, яким правилам підкоряється виробництво знаково-символічних систем, у які взаємодії вступають такі системи з аудиторією.

Також, слід зазначити, що перший значний досвід взаємодії української та американської журналістики відбувся, на нашу думку, тоді, коли на землях американського континенту було засновано українське видання "Свобода". Так, А. Гончаренко вважається першим українським журналістом у США, також, у 1868 р. А. Гончаренко почав видавати англійською та російською мовами газету "Аляска Геральд" [1]. У перших числах цього нового видання, що відразу набув популярності серед демократичної американської громадськості, національно свідомих українців США, друкувались уривки із поем Т. Г. Шевченка, матеріали, спрямовані проти імперської політики Росії, на захист поневолених нею народів [4, 28].

З перших днів, Українське друковане слово, появи преси у США почало закликати читачку аудиторію до самоорганізації українців. Українська преса плекала у середовищі емігрантів ідею всенациональної єдності народу, як передумову національного визволення й самостійності держави; закликала дбати про національні культурні здобутки, самовдосконалення тощо. Створення української преси на еміграції засвідчило велику духовну силу українців, їх потяг до духовного життя, до об'єднання за допомогою преси навколо спільних завдань збереження своєї національної ідентичності. Враховуючи те, що в Америці була відсутня цензура – цей своєрідний літопис української історії можна вважати практично безцінним: "Свобода" та її календарі нерідко були єдиним джерелом для вивчення історії поселення українських емігрантів у Північній і Південній Америці.

Доцільно зазначити, що аналіз публікацій у газеті свобода ХХ століття демонструє дві основні тенденції. Перша тенденція – популяризація і пропаганда української культури, української думки як серед емігрантів, так і серед потенційних читачів "Свободи" на рідних землях. Друга – збереження нових українських та іноземних духовних надбань, тяга до

прогресивного. Публіцистична тематика була обумовлена, як життям українців за кордоном, так і життям українців на рідних землях, подіями в Україні та світі. Але майже всі світові та американські події висвітлювалися через призму українського погляду, а саме: інформаційні коливання в Україні прямо впливають на інформаційний простір української преси діаспори; кожна подія в Україні ретельно вивчалася й коментувалася в “Свободі”; Українське друковане слово заклиало читацьку аудиторію до самоорганізації, плекати в середовищі емігрантів ідею всенациональної єдності народів, як передумову національного визволення і створення самостійної держави.

Доцільно зауважити, що контент-аналіз газетних видань доводить, що з кожним роком відбувається кількісно-якісне зростання ЗМІ США. Преса діаспори набуває сили як дієвий фактор об'єднання спільноти українців. Також, у процесі дослідження виявлено, що преса української діаспори в США протягом багатьох років сприяла збереженню менталітету всіх хвиль емігрантів. А публікації на сторінках “Свободи”, “Міст”, “Америка” не тільки інформували про події у світі, а й гуртували українців, які, в силу певних обставин, опинилися відірваними від звичного їм середовища, підтримували в них відчуття своєї неповторної ментальності. Слід зазначити, що не впливовим фактором є й те, що на сторінках діаспорних видань велася боротьба за збереження рідної мови, порушувалися проблеми, зокрема правопису, на які в радянській Україні було накладено табу.

Також, значна увага в діяльності міжнародних телерадіомовників США на території України надається питанням розвитку демократичних цінностей та інститутів, зміцнення ринкової економіки та громадянського суспільства, забезпечення прав людини, розширення НАТО, проведення військових кампаній США за кордоном, утвердження свободи слова та незалежності ЗМІ. Але, у ході дослідження з'ясовано, що порівняно з часами холодної війни вплив указаних телерадіомовників на масову аудиторію в Україні є незначним.

Тематика повідомлень та видань, які пропонують американські структури для широкого загалу в Україні, є різноманітна і стосується передусім таких актуальних питань, як демократія, навколишнє середовище, свобода слова, свобода Інтернету, права інтелектуальної власності, охорона здоров'я. За допомогою такої інформації США намагаються укорінити у свідомості українців образ про свою першість та

прогресивність у всіх указаних сферах. Крім того, традиційно багато є повідомлень про Америку, її історію, географію, культуру і американський спосіб життя. Що стосується способу надання інформації для масової аудиторії – то з поширенням Інтернету центром такої діяльності поступово стають офіційні сайти згаданих установ.

У ході дослідження з'ясовано, що Україна має в наявності декілька імідж-ресурсів, які вона може розвивати та використовувати в контексті подальшого покращення іміджу країни в світі. Так, Україна має надзвичайно вигідне геополітичне положення, що обумовлює європейську інтеграцію в процесі глобалізації сучасного світу. А також, важливу роль, у формуванні позитивного іміджу, може зіграти українська діаспора, сьогодення потребує єдності української громадськості на теренах і за межами України з метою відстоювання інтересів українства у всьому світі. Так, Українська діаспора у світі налічує понад 20 млн. українців.

Отже, в американській і в українській новинній журналістиці спільних ознак значно більше, аніж відмінних. Втім, обидві моделі не є однорідними, адже постійно перебувають перебуває в динаміці розвитку, зазнаючи впливу різних, часом і несумісних, чинників, адже США і Україна, з одного боку, мають власну культурну, політичну, історичну традицію, а з іншого – Україна перебуває під впливом світових глобалізаційних тенденцій, як-от комерціалізація ЗМІ, яка в США відбулася значно раніше.

Слід зазначити, що в термінах суспільствознавства українська модель ЗМІ генеалогічно є пострадянською, її слід класифікувати як “Середземноморську, або модель поляризованого плюралізму”, що за критеріями теорії “Галліна – Манчіні” передбачає певні риси. Так, комерційні ЗМІ США зрівноважуються наявністю громадського телемовлення, що дозволяє говорити про медійний та суспільний соціостаз. Тоді, як в Україні домінують комерційні мас-медіа, а у громадсько-суспільному мовленні відсутнє де-факто. У цьому контексті імплементація моделі “об'єктивної журналістики” ризикує спотворювати дійсність і маніпулювати громадською думкою, понижуючи інтелектуальний та духовний рівні суспільства. Пошук оптимальної моделі української журналістики передбачає аналіз переваг і недоліків певної медіасистеми, зокрема тих конструктивних елементів, які стануть фундаментом власної. Тут, важливо відзначити, що українська традиція журналістики як в дорадянській, так і в пострадянській періоди була

тісно пов'язана з публіцистикою. Оцінність, прагнення до моралізаторства, право на власну думку, “виховання” або “перевиховання” аудиторії – невід’ємні риси в тому числі і новинної продукції, що теоретично стирає межі між публіцистикою і пропагандою – адже в обох випадках мова йде про формування у аудиторії думок в відповідно до вищих, нехай і детермінованими зовнішніми факторами, ідеалом. Вищою майстерністю журналіста, як і раніше вважається публіцистика, а літературного таланту, як індикатору професійної майстерності журналіста відводиться пріоритетна роль.

Отже, з базових параметрів функціонування української новинної журналістики у ХХІ ст. призводять до формування нової концептуалізації вітчизняної журналістики, як соціального інституту. А вплив американської моделі на українську новинну журналістику відбувся в чотирьох напрямках, а саме: прагнення впливу на формування позитивного іміджу України в інших країнах за допомогою українського новинного іномовлення; збалансованість “жорстких новин”, для яких найважливішим є на значення інформації та “м’яких”, для яких важливий – інтерес публіки; зменшення коментарів на користь фактів; збільшення балансу думок.

Слід сказати, що зміни в українській новинній журналістиці обумовлені не тільки впливом американської моделі, але й політичними подіями у країні та світі, а також технологічними факторами, що зумовлює такі її характеристики, як оперативність, мобільність, вміння робити одночасно кілька видів діяльності, задовольняти актуальні потреби та запити аудиторії. Вплив на журналістику нових комунікативних практик формує нові властивості діяльності: швидкість виробництва інформації, участь аудиторії у формуванні “порядку денного” та продукуванні контенту, демонополізація ролі журналістів у процесах отримання, обробки та поширення контенту. Власне, характерними рисами журналістської діяльності є безперервність створення контенту, оперативність та продуктивність, поліфункціональність, якісно новий рівень взаємодії з аудиторією. Традиційна українська модель новинної журналістики, де важливою є думка журналіста, його професіоналізм, літературна майстерність, особистість журналіста в цілому, синтезувавшись з українською моделлю, обумовила своєрідну нову модель української новинної журналістики, де професіоналі-журналісти досконало володіють не тільки українською, але і іноземними (в першу чергу – англійською) мовами, який, оперативно

реагують на події, володіють технічними навичками, визначають оптимальну медіаплатформу для трансляції певної події.

У висновках слід зазначити, що сучасна українська новинна журналістика є ближчою до середземноморської моделі, але в ній багато елементів американської моделі. Новинна журналістика як певний шаблон подачі новин є складником ліберальної моделі, яка на інструментальному рівні відображає дійсність, втім у своєму арсеналі спроможна не лише інформувати, а й маніпулювати суспільною думкою, спрощувати порядок денний новин. Українській ЗМІ більш схильні, на відміну від американських, забезпечувати інформаційну рівновагу і суспільний поступ: коли факти урівноважуються роздумами та аргументами, коли оперативність доповнюється ясністю і розумінням питання, коли відсутність ідеології нейтральної журналістики дозволяє побачити ідеологічні акценти (як у позитивному, так і в негативному сенсі слова). Відтак ресурси “новини з коментарем” по суті доповнюють та розширюють інформаційну карту дня і картину світу в цілому, що у підсумку дає змогу говорити про співіснування американської і вітчизняної традиційної моделей. Українські новини сучасного жанру інфотеймент порівняно з американськими мають невеликі розбіжності у подачі інформації, але оскільки вони створені за принципом американських, за форматом та способом наповнення програм вони не відрізняються від них. Принципи подачі інформації залишаються однаковими, так само як ключовою персоною залишається ведучий. Різняться лише теми обговорення у програмах, подача інформації.

Отже, трансформація української новинної журналістики, синтез американської, інших західних та традиційної української моделей є найважливішим наслідком функціонування нової комунікативної реальності в нашій країні. І головні перспективи її розвитку полягають саме в правильному та збалансованому поєднанні західної та української моделей, коли зміни в новинній журналістиці стосуватимуться не лише технологічного аспекту діяльності журналіста, але й традиційних професійних засад. Адже сучасне українське суспільство потребує як точну і правдиву інформацію, так і правильно подану (не “розтлумачену” за заказом, але представлену зрозуміло і доступно для кожного) інформації, яка може транслюватися усіма існуючими каналами та платформами. Саме баланс моделей допоможе такому напрямку розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крупський І. Національно-патріотична журналістика України (друга половина XIX. – перша чверть XX ст.). – Львів: Світ, 1995. – 184 с.

2. Моніторинг та інформаційне моделювання засобів масової інформації: колективна монографія / [В. В. Різун, В. Ф. Іванов, Н. П. Шумарова та ін.; за ред. В. В. Різун; упоряд. Т. В. Скотникова]. – К.: Київський університет, 2007. – С 11.

3. Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті / за ред. Ю. Бідзілі. – Ужгород: Закарпаття, 2007. – 224 с.

4. Хімяк О. Українська преса на Американському континенті (кінець XIX – початок XX ст.) // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, випуск 24, 2012. – С. 27–31

5. Lasswell H. The Structure and Function of Communication in Society // The Communication of Ideas. – New York: Institute for Religious and Social Studies, 1948. – P. 37.

REFERENCES

1. Krupskiy, I. (1995). *Natsionalno-patriotychna*

zhurnalistyka Ukrainy (druha polovyna XIX. – persha chvert' XX st.) [The National-Patriotic journalism (the second half of XIX – first quarter of XX century)]. Lviv: Svit, 184 p. [in Ukrainian].

2. Rizun, V. V., Ivanov, V. F., Shumarova, N. P. et al; (Ed.). V. V. Rizun (2007). *Monitorynh ta informatsiine modeliuвання zasobiv masovoi informatsii* [Monitoring and information modeling media]. Kyiv: Kyivskiy universytet, p. 11. [in Ukrainian].

3. Bidzili, Yu. (2007). *Slovnyk zhurnalista: terminy, mas-media, postati* [Dictionary of the journalist: the timing, the media, personalities]. Uzhhorod: Zakar pattia, 224 p. [in Ukrainian].

4. Khimiak, O. (2012). *Ukrainska prеса na Amerykanskomu kontynenti (kinets XIX – pochatok XX st.)* [English press on the American continent (end of 19th beginning of 20 th century)]. *Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku*, Vol. 24, pp. 27–31. [in Ukrainian].

5. Lasswell, H. (1948). *The Structure and Function of Communication in Society. The Communication of Ideas*. New York: Institute for Religious and Social Studies, p. 37. [in English].

Стаття надійшла до редакції 16.11.2018

УДК 373.2.015.31:78

DOI:

*Зоряна Жигаль, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ДОШКІЛЬНЕ МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ: ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

У статті висвітлено теоретичний аспект особистісно орієнтованого дошкільного музичного виховання. Проаналізовано підходи зарубіжних вчених-педагогів, зокрема М. Монтесорі, Р. Штайнера, К. Орфа щодо особистісно орієнтованих технологій навчання і виховання, а також можливості застосування їх у сучасному дошкільному музичному вихованні. Музичне виховання дошкільників розглядається як важливий засіб формування їхньої особистості і всебічного розвитку. Висвітлені принципи та особливості особистісно орієнтованого дошкільного музичного навчання та виховання.

Ключові слова: особистісно орієнтоване дошкільне музичне виховання; зарубіжні музично-педагогічні системи; особистісно орієнтована технологія.

Лит. 6.

*Zoryana Zhyhal, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Music Art Department
Faculty of Culture and Arts Lviv Ivan Franko National University*

**PRESCHOOL MUSIC EDUCATION:
THE PERSONALLY ORIENTED APPROACH**

The article deals with the theoretical aspect of personally oriented preschool musical education. The concept of personally oriented technologies is highlighted. The purpose of personally oriented technologies is considered, which is to maintain and develop the child's natural qualities, individual abilities; to assist in the development of its subjectivity, sociality, cultural identity, creative self-realization. The approaches of foreign scientists-teachers, in particular M. Montessori, R. Steiner, K. Orf on the person-oriented technologies of education and upbringing, as well as the possibility of using them in modern preschool music education, are analyzed. Music education for preschoolers is considered an important means of forming their personality and comprehensive development. The principles and features of personally oriented preschool musical education are highlighted. It is precisely in the preschool age that the foundations of musical education and aesthetic attitude towards life are laid. It is determined that the use of personally oriented technologies in the system of pre-school music education contributes to the development of emotional sensitivity and musical abilities of children, as well as the perception of music as a